

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

In Festo SS. Petri & Pauli, Sermo II. 313

fic multi filiorum Adam, qui erraverunt in solitudine in inaquoso ^k. Er- ^k PF 106. a
raverunt planè, & errant à viaveritatis, qui in solitudinem superbiæ recedentes, socialem vitam habere non volunt: quorum singularitas associari non potest. Sed & in inaquoso: quia nullo imbri lachrymarum compuncti in terra iterili & arenti perpetua siccitate morantur. Propterea viam civitatis habitaculi non invenerunt: quia inveterati in terra aliena coinquinati sunt cum mortuis, deputati cum his qui in inferno sunt.

Non erat ita solitarius ille, de quo sanctus Hieremias ait, *Bonum est* ^l Thren. 3. c
viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius, & tacebit,
quia levavit se super se. Illi erraverunt, sed iste sedebit semper. Illi enim ^{Boni solitarii}
errant corde: iste autem sedet, sed sedebit solitarius, cum habuerit ^{conditiones.}
honorem singularitatis, illius videlicet judicariæ potestatis insigne, quod sancti in terra possidebunt, cum lætitia sempiterna erit eis. Quare? *Quia*
levavit se super se, id est, cum adolescens esset, & ætatis lubricæ sentiret
ardores, senem induit, relinquens quod erat, assumens quod non erat.
Levavit (inquit) *se super se*: quia non respicit ad se, sed ad illum qui est su-
per se. Sedebit enim & tacebit, etiam modò à strepitu diabolicarum sug-
gestionum, à strepitu carnalium desideriorum, à strepitu mundi. Felix
anima quæ linguas istas non exaudit, audiat licet: illa multum felicior (si
tamen aliqua est) cui penitus non loquuntur. Hæc est sapientia quam
Apostolus loquitur inter perfectos, abscondita in mysterio, quam nemo
Principum seculi huius cognovit ^m. Sic me Apostoli & vivere & con- ^m I, Cor. 2. b
scendere docuerunt. Gratias tibi ago Domine JESU, qui abscondisti
hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis istis qui te secuti
sunt, & reliquerunt omnia propter nomen tuum.

IN FESTO SS. APOST. PETRI ET PAULI.

SERMO II.

SAncti isti quorum solennis hodie passio celebratur, multam nobis de
se loquendi causam, multam quoque materiam præbuere. Verùm
ego unum timeo, ne totiens audita verba salutis vilescere nobis incipiant
tanquam verba. Vilis siquidem & volatilis res Verbum hominis, nullius
molis, nullius ponderis, nullius pretii, nullius soliditatis. Aerem verbe- ^{Verbum Dei}
rat unde & Verbum dicitur: & sicut folium quod vento rapitur, effluit, & ^{quanti faci-}
non est qui consideret. Nemo vestrum, fratres, sic accipiat: imo ne- ^{endum,}
mo sic despiciat verbum Dei. Dico enim vobis: bonum illi fuisset, si
non audisset homo ille. Fructus vitæ sunt verba Dei, non folia: & si
folia, sed aurea sunt; proinde non parvipendatur, non pertranseant, non
præter

^a Heb. 6. b
^b Luc. 13. b
 Matt. 21. b

prætervolent. Ipsa quoque colligite fragmenta ne pereant. Terra enim quæ sapius supervenientem suscepit imbrem, & non fecerit fructum, terra reproba est, proxima maledicto ^a. Sic & ea quæ in Evangelio sterilis ficulnea legitur ^b, si posteaquam foderit circa eam vineæ cultor, atque miserit stercora, nihilominus sterilis inventa fuerit; nonne jam securis ad radicem illius arboris est ponenda?

*Seculares in-
 fructuosos pa-
 tientius fert
 Deus quam
 religiosos.*

*Spiritualis a-
 gricultura e-
 legans descri-
 ptio.*

Et ego dico vobis, si minus boni in secularibus invenerit, maiorem in eis Dominus habiturus est patientiam, quàm in nobis, quibus cœlestium consolationum pluviam voluntariam segregavit: quibus non sarculus disciplinæ, non paupertatis & vilitatis stercora defuerunt. An non stercora sunt abominationes Ægyptiorum, quas immolamus Deo nostro? Stercora plane vilia ad aspectum, sed ad fructum utilia. Non refugiat hanc fecunditatem, qui fecunditatem desiderat. Si quidem ex deformi stercoreum acervo qui portatur in agrum, formosus surget acervus manipulorum qui reportabitur ex agro. Propterea non vilescat vobis vilitas preciosa: sed pretiosius cunctis thesauris Ægypti Christi improprium æstimate. Veruntamen terrenum habentibus sterquilinum, ipsa quoque cœlestis non deest pluvia: quæ est orationum devotio, jucunda ruminatio psalmodiæ, dulcis meditatio, consolatio Scripturarum. Denique & hæc ipsa pluvia est, quam accipitis per os meum, si quando de flumine, cuius impetus lætificat Dei civitatem, & torrente voluptatis illius aliqua super vos, dum de eis loquimur, stillicidia stillare contigerit.

*Prelati sunt
 quasi custodes
 & cultores vi-
 nœ.*

Sed necesse habeo interdum circumfodere, quandoquidem posuerunt me custodem & cultorem in vineis. Heu qui meam non colui, nec custodivi! Necesse habeo tamen, dum hunc occupo locum, & circumfodere nonnunquam, & apponere stercora. Molestum id quidem, sed dissimulare non audeo: sciens multò amplius securim nocituram, quàm sarculum: ignem, quàm fimum. Itaque & arguere & increpare interdum necesse est: nec ignoro fimum esse verbum increpatorium, verbum improprietatis, & quod si non excuset necessitas, ipsum quoque minus deceat proferentem. Sed quid agimus, quod hoc fimo etsi aliquos impinguari, sed alios planè & lapidari & indurari videmus? Hinc namque scriptum est ^c: *De stercore boum lapidabitur piger*. An non impinguatur, qui increpatus benignè accipit, mansuetè respondet, libenter emendare conatur? Hæc planè salubris & fecunda impinguatio est, ut corripiat me iustus in misericordia, & increpet: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Ex ea siquidem pinguedine quam generat oleum peccatoris, abundantius pullulant spinæ & tribuli, & omnis radix amaritudinis germinat copiosius. Itaque qui iustorum increpationem misericordiam

^c Eccli. 22. a
*Increpatio be-
 nignè susci-
 pienda.*

In Feflo SS. Apoft. Petri & Pauli, Serm. II. 315

diā nominat; fatis indicat, quemadmodum fufcipienda fit, quam benigno animo, quam devota mente: quantāque ei gratia fit habenda. Sic enim accipientibus nobis erit impinguatio falubris, non fertilis vitiorum, quemadmodum oleum peccatoris: fed fructus illius, quem fecundūm Apoftolum habemus, in fanctificationem ^d. Quid autem faciamus tibi ^{d Rom. 6. c} o piger, qui ad hanc mifericordiam irritaris magis & exasperaris? Nonne bonum fimum fparfi in agro tuo? Unde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo (quoniam *qui diligit iniquitatem, odit animam fuam* ^e) tu, ^{e Pfal. 110. b} inquam, inimice homo hoc fecifti: qui defidiam tuam non excutere, ^{Correctionis impatientes perstringit.} fed excufare pergens, fimum tibi pervertis in lapides, & unde impinguari debueras, lapidaris. Hæc idcirco dicta funt, fratres, ut noveritis quā benigne audiendum fit, quā devotè fufcipiendum, quā follicite confervandum quicquid ad animarum falutem pertinet, & non ficut verbum hominum, fed ficut, quod verè eft, Verbum Dei, five illud confolatorium, five commonitorium, five etiam increpatorium audiatur. Exceffi, fateor, ipfius propemodum feftivitatē oblitus, fed (ut arbitror) non ad infipientiam vobis, fi firmiter inhæferint animo quæ audiftis.

Et nunc jam de folemnitate ipfa vel breviter aliquid loqui tentemus. Apoftolorum Chrifti feftus agitur dies, quibus fanè plurimūm à nobis honorem deberi fcio. Sed utrum poffit aliquis exhibere, hæfito fatis. *Nimis enim honorati funt amici tui Deus: nimis confortatus eft principatus eorum* ^f. Quid enim? fi in terra adhuc pofiti omnia poterant, ^{f Pfal. 138. c} non quidem in fe, fed in Chrifto: quid non poterunt hodie viventes in æterna felicitate cum ipfo? Mortales adhuc & morituri imperium vitæ & mortis videbantur habere: foleo nimirum verbo mortificantes vivos, & mortuos fufcitantes? quanto magis nunc cum honorati funt nimis: nimis confortatus eft principatus eorum? Sed quid eft, Fratres? Cum Apoftolorum beata hodie memoria celebretur: nunquid nativitatis feu conversionis eorum, aut certè vitæ vel miraculorum folennis agitur commemoratio. Non eft, Fratres, nativitatis humanæ folennitas, ficut paulò ante beati Joannis diem natalitium celebraftis. Ille enim nafcens honoratur, quia nafcitur fanctificatus. Denique in Joanne foleo celebrior ^{Nativitas S. Joannis cur celebrior morte.} eft paffione Nativitas: quia etfi paffus pro Chrifto eft, cum pro iuftitia & veritate occubuit: evidentiùs tamen natus pro eo eft, nimirum homo miffus à Deo, qui in hoc natus eft, & ad hoc venit in mundum, ut perhiberet testimonium veritati ^g. Sed neque conversionem Apoftolorum, aut ^{g Ioan. 1.} eorum miracula hodie recensemus, ficut cæteris diebus aliis, alterius quidem *Converfio alterius de carcere Liberatio facta per Angelum feftivis*

Ecclesie gaudiis ad memoriam revocatur. Mortem specialius veneramur: qua nihil inter homines humano iudicio plus horretur.

*Mortem SS.
cur celebret
Ecclesia.*

*h Psal. 115. a
Mors SS. pre-
tiosa.*

i Psal. 138. c

*k Ioan. 11. b
l Psal. 126. a*

*Vita iustorum
desideranda,
sed mors vel
maximè.*

m Eccle. 7. d

n Deut. 32.

*Spiritualis
Exercitii
Summa.*

o Ad Tit. 2. d

Considerate, Fratres, Ecclesie sancte iudicium secundum fidem, non secundum faciem iudicantis. Mortem siquidem Apostolorum in eorum recolat Solemnitate præcipua. Hodie nimirum Petrus crucifixus est, hodie decollatus est Paulus. Hæc hodiernæ causa festivitatis: hæc præsentium materia gaudiorum. In his igitur festum agens diem & lætum, sine dubio spiritum Sponsi habet Ecclesia, spiritum Domini: in cuius conspectu (sicut habes in psalmo) *pretiosa est mors sanctorum*^b. Quantos enim, dum paterentur Apostoli, credimus affuisse, qui nequaquam pretiosis mortibus illorum inviderent? Visi sunt enim oculis insipientium mori, & æstimata est afflictio exitus eorum. Et sic quidem visi sunt oculis insipientium: *mibi* (ait Prophetaⁱ) *nimis honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum*. Fratres, amici Dei mori videntur oculis insipientium, sed in oculis sapientium iudicantur potius obdormire. Denique & Lazarus dormiebat, quia amicus erat^k; & cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini^l.

Studeamus, Fratres, vivere vita iustorum: sed morte eorum mori multò magis desideremus. Sapientia enim iustorum novissima præfert, ibi nos iudicans, ubi nos invenerit. Omnino necesse est vitæ præsentis finem futuræ cohærere principio, nec ibi tolerabilis dissimilitudo est. Sicut enim si quis duo sibi (ut ita dixerim) cinctoria consuere aut colligare voluerit, minùs de reliquis partibus curans, ipsa quæ sibi copulanda sunt capita, uniformiter parat, ne dissideant à seipsis: ita dico vobis quantumlibet extiterit conversatio spiritualis, si carnalis fuerit consummatio nostra, vitæ illi spirituali penitus non cohæret, nec caro & sanguis regnum Dei poterunt possidere. *Fili* (ait Sapiens^m) *memorare novissima tua, & non peccabis*. Nimirum quod hæc maximè recordatio faciat timoratum; timor expellat peccatum, negligentiam non admittat.

Hinc & Moyse de quibusdam: *Vitam* (aitⁿ) *saperent & intelligerent, ac novissima providerent*. In quibus utique verbis tria nobis video commendari, sapientiam, intelligentiam, providentiam. Arbitror sanè tribus eas assignari posse temporibus, ut æternitatis quædam imago reformari videatur in nobis, præsentia moderantibus per sapientiam, præterita per intelligentiam dijudicantibus, novissima providentibus ad cautelam. Hæc nempe spiritualis est exercitii summa: hæc forma studii spiritualis, ut sapienter disponamus præsentia nostra, recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita; futura quoque sollicitè provideamus. *Sobriè, iuste & piè vivamus in hoc sæculo* (ait Apostolus^o), ut videlicet, in præ-

In Festo SS. Apost. Petri & Pauli, Sermo II. 317

præsenti sobrietas observetur; ut iusta satisfactione præterita, quæ nobis sine fructu salutis præterire tempora redimantur, ut pietatis clypeum imminuentibus de futuro periculis opponamus. Sola est enim quæ ad omnia valet pietas, cultus scilicet Dei humilis & devotus: nec aliter nobis est providere novissima, nisi ut universa quæ nobis imminere videntur pericula, sedula nobiscum cogitatione versantes, discamus de nostra omnino industria, magis autem de nostris diffidere meritis, & soli divinæ nos protectioni committere pio quodam mentis affectu piæ intentionis in ipsum, cuius datum optimum, & donum perfectum est, consummatio felix, & mors pretiosa.

Quomodo providenda novissima.

Habes in Evangelio ^p tria hæc ipsa tibi sermone Domini commendata. *Beati* (inquit) *pauperes*, *beati mites*, *beati qui lugent*. Beati qui futura sapiunt, præ desiderio cœlestium interno quodam sapore mentis præsentia respicientes. Beati qui novissima provident, in mansuetudine suscipientes insitum verbum, quod eorum salvare animas potest, & pietate cordis ad futuram tendunt hæreditatem. Beati qui pristinum intelligentes errorem, crebris lavant lachrymis lectum suum. Vides quid optat vir sanctus, quid obtinere cupit eis, pro quibus orat. *Vinam* (inquit ^q) *saperent & intelligerent*, *ac novissima providerent*! Ac si manifestius dicat: Utinam esset in eis spiritus sapientiæ, & intelligentiæ atque consilii! Utinam hæc in nobis inveniatur, fratres, ut suaviter omnia nostra per sapientiam disponamus, ut intellectu præterita peccata damnemus, ut provideamus futura consilio! Utinam sapiamus ad præsentis vitæ moderationem: utinam intelligamus ad præteritæ correptionem: utinam devota in Deum fide provideamus, ut felicem habeamus (ipso miserante) consummationem! Hic enim est funiculus triplex quo trahimur ad salutem, ordinata conversatio, rectum iudicium, fides devota.

p Matr. 5.a

q Deut. 32. d

IN FESTO SS. APOST. PETRI ET PAULI.

SERMO III.

Hi sunt viri misericordiæ, &c. Eccl. 44.

Merito, Fratres, Apostolis sanctis attribuit mater Ecclesia, quod in Sapientiæ libris legitur ^a: *Hi sunt viri misericordiæ, quarum justitiæ oblivionem non acceperunt: cum semine eorum permanent bona.* Sunt enim hi planè viri misericordiæ, sive quia misericordiam consequuti, sive quia misericordia pleni, seu quia misericorditer à Deo nobis donati sunt. Et vide, quam misericordiam consequuti sunt. Paulum interroga de seipso, vel magis sponte confitentem ausculta. *Qui fui blasphemus & persecutor & iniquus; sed misericordiam consequutus sum* ^b. *Quis enim non audi-*

a Eccl. 44. b

SS. Apostoli cur viri misericordiæ.

b 1. Tim. 1. c

Rr 2

vit